

Somalia's Drought Induced Crises: Immediate Action and Change of Strategy Needed

April 2017

Afrika Vakfı bağımsız, kar amacı olmayan bir sivil toplum örgütü olup, Afrika Kıtası ile ilgili araştırmaları ve analizleri destekleyen Ankara, Türkiye’de kurulmuş olan bir vakıftır. Türkiye ve Afrika kıtası arasındaki tarihsel ve kültürel güçlü bağlar bulunmakta olup Türkiye yardım çalışmaları özel ve kamu kurumları ve sivil toplum örgütleri ile geniş bir yelpazeden sürdürülmektedir. Bu çerçevede, Afrika Vakfı olarak 2017 yılında ortaklık protokolü imzaladığımız ve Somali’de faaliyet göstermekte olan sivil toplum kuruluşu **The Heritage Institute for Policy Studies** (HIPS) tarafından hazırlanan Somali kıtlık raporunu Türk okurlarla da paylaşmak istedik.

Afrika kıtasının genelinde, Somali örneğinde görüldüğü gibi, bölgeyi etkisi altına alan kuraklıklar görülmektedir. Uluslararası teşkilatlar, devletler, kamu kurum, kuruluşları ve sivil toplum örgütleri kıtada kuraklıklarla mücadele için özellikle kuraklık zamanlarında insani yardım faaliyetlerini artırmaktadırlar. Söz konusu yardım faaliyetlerine rağmen üst üste görülen kuraklıklar konu ile ilgili akademik, delillere dayanan araştırma (evidence based research) ve analizlere ihtiyaç duyulduğunu açık olarak göstermektedir.

Bu rapor Somali’de kısa bir süre önce görülmüş olan kuraklık üzerine yazılmış olmakla birlikte; raporda yapılan analizlerle Afrika kıtasında zaman zaman görülen kuraklık, kıtlık ve gıda dağıtımını gibi sorunlara da uygulanabilecek çözümler önerilmiştir.

HIPS enstitüsüne ve bu değerli raporun hazırlanmasında emeği geçen araştırmacılara teşekkür ederiz.

AFRİKA VAKFI (ANKARA)

The Heritage Institute for Policy Studies (HIPS)

HİPS bağımsız, tarafsız, kar amacı gütmeyen merkezi Mogadişu- Somali'de bulunan araştırma ve analiz enstitüsüdür.

Kapak: Mudug bölgesindeki ölü hayvanlar.

Haklar: Yayın Hakları © The Heritage Institute for Policy Studies

Bu yazının yayını yayın lisansı şu yönetmeliğe uygun olarak yapılmıştır:

Text published under Creative Commons License Attribution-Noncommercial-No
Derivative <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>

Daha fazla HIPS yayınlarına ulaşmak için:

www.heritageinstitute.org

Daha fazla Afrika Vakfı yayınlarına ulaşmak için:

www.afrikavakfi.org

İÇİNDEKİLER

Afrika Vakfı Giriş	1
İç Kapak	2
Ana Mesaj.....	4
Giriş.....	5
Nedenler ve Etkenler.....	7
Müdahaleler.....	9
Milli Gayretler.....	11
Zorluklar.....	13
Sonuç.....	14
Politik Değerlendirmeler.....	15

ANA MESAJ

Somali'de devam eden kuraklık-(Somali dilinde Sima olarak ifade edilip, her yerde olan, nüfuz ve istila eden anlamlarına gelir)- tüm ülkeye yayılmış vaziyettedir. Nisan ortasına kadar yağmur yağmaması ve en kısa zamanda büyük bir insani yardım kampanyasının başlatılmaması halinde, kuraklık ülkeyi harap edebilecek ciddi bir kıtlığa dönüşebilir. Yüz binlerce savunmasız erkek, kadın ve çocuk açlıktan yaşamlarını yitirebilir.

Süregelelen sıkıntılar ve olası kıtlığa dair yüksek bir farkındalık olmasına rağmen, uluslararası toplumun müdahalesi ve Somali'nin tehlikeyi önleme stratejileri tamamen yetersiz kalmıştır. Bileşmiş Milletler kuruluşlarının 300 milyon doları aşkın bir para toplamış olmalarına rağmen, ülke genelinde nüfusun büyük çoğunluğunun temel ihtiyaçları karşılanmamaktadır. Pek çok kırsal topluluk hayvanlarının yüzde seksenini kaybetmiştir ki bu onların savunmasızlığını edişe verici ve tehlike arz eden bir boyuta taşımaktadır.

Ardarda yağmursuz geçen yıllar uzun süreli açlığı ve bunun doğurduğu insani krizleri tetiklemiştir. Ancak bu, sorunun yalnızca bir kısmını açıklamasıdır. İç içe geçmiş siyasi görevi kötüye kullanan yapılanmaların dâhil olduğu dinmeyen çatışmalar ülkeyi kıtlığa eğilimli bir batık devlet (failed state) haline getirmiştir. Çeyrek yüzyıldır devam eden Somali'nin devlet organlarındaki eksiklik ya da ağır kırılganlık; gelişmekte olan kurumların, sistemin ve politikaların önünü tıkamış, ülke gerçek potansiyeline ulaşıp, Afrika boynuzu ülkelerinin gıda üreticisi haline getirebilecekken, bugün aç-bitap bir hale düşmüştür.

Milli Açlıkla Mücadele Komitesinin kurulması, komitenin bölgesel muadilleri ve Somali diasporasının sosyal medya aktivizmi içeren seferberlik faaliyetleri ciddi fark yaratmış ve kıtlık ihtimaline karşı erken uyarılar yapılabilmesine yardımcı olmuşlardır. İnsani yardımdan sorumlu bakanlığın kurulması da yine doğru yönde atılmış zamanında ve ihtiyatlı bir adımdır. Ancak burada zor olan, Somali gibi dünyanın en yozlaşmış ülkesi olarak nam salmış ve yabancı yardım endüstrisinin sahada büyük ölçüde etkin olduğu bir ülkede bu bakanlığı etkili kılabilmek olacaktır

Büyüyen kriz durumlarını baş etmek için çalışan organize olmuş iş adamlarının olmayışı üzerinde çalışılması ve anlaşılması gereken endişe verici bir durumdur. Mogadişu ve

Hargesiadaki başlıca Telekom şirketlerinin cömert bağışlarla hızlı şekilde 1 milyon doların üzerinde yardım dağıtmaları övgüyü hak eden ve örnek alınılması gereken bir durumdur.

GİRİŞ

Bugün Somali'de yaşanan şiddetli kuraklık, kuzeydeki kırsal kurak alanlar, merkez ve güneydeki verimli araziler dâhil olmak üzere tüm ülkeyi etkisi altına almış durumdadır. 2016 Nisan-Haziran arası beklenen yağmur mevsiminin (Gu) zayıf geçmesi ve Ekim-Aralık aylarında beklenen Deyr yağmur mevsiminde de yağışların olmaması kuraklığa sebep olmuştur. Kıtılıktan en çok etkilenen topluluklar Güney kırsal ve tarımsal arazilerinde yaşayan topluluklar olmuştur. Sool, Sanaag, Togdheer, Adwal, Mudug, Galgaduud, Nugaal and Bari gibi kuzey kırsallarında görülen yiyecek ve su kıtlığının yanında sürekli artan gıda fiyatları, hayvan ölümleri, pek çok aileyi sürdürülemez bir yoksullukla karşı kaşıya getirmiş ve onları göçe zorlamıştır. Kuraklık mağduru pek çok iç göçmen yol kenarlarında uygun bir sığınakları olmaksızın hayatlarını idame ettirmektedir.

2017 Ocak ayının başlarında Sool, Sanaag ve Mudug bölgelerinde yaşayan pek çok kırsal topluluk, az da olsa yağurun yağdığı ve hayvan otlaklarının yeşerdiği, Bari' bölgesine 90 km mesafede bulunan Humbeyis köyünde bir araya geldiler. Küçük otlakların aşırı otlatılma ile tükenmesi sonucu, yerel nüfus ve göçmenler yiyecek ve su kıtlığı ile karşılaşmışlardır. Bu durumun sınırlı kaynaklar üzerinde çatışmalara sebep olabilme ihtimaline yönelik endişeler bulunmaktadır.

Kıtlık, Somali Etiyopya sınırları arasında kalan Buuhodle, Wajaale, Matabaan, Gedo, Galdogob ve Darusalem gibi bölgelerdeki toplulukları da ciddi şekilde etkilemiştir. Bu topluluklar da hemen hemen aynı zorluklarla mücadele etmelerine rağmen, insani yardım kuruluşları tarafının ilgilerini çekmediler.

Sool Somaliland'in afetten en çok etkilenen bölgeleri arasındadır. Hayvanlarının çoğunu kaybeden ve fakirleşen kırsal topluluklar Oog mahallesinde toplanmış ve Laas Caanod'a giden ana yolun kenarında geçici kamplar kurmuşlardır. Kampta yaşayanlar dört aydır orada

olmalarına rağmen, ara sıra BM tarafından yapılan ziyaretler ve diğer uluslararası yardım kuruluşlarının değerlendirme çalışmaları dışında, hiçbir yardım almadıklarına işaret etmektedirler.

Aynı şekilde Somali'nin güneybatısında da durum kötüleşmeye devam etmektedir. Yerel toplulukların ekonomik kapasitenin küçülmesiyle kıtlığın şiddeti artmış, gıda yetersizliği ve ölüm oranları yükselmiş, ileri derece beslenme bozuklukları ortaya çıkmıştır. Altyapı tahrip edilmiş veya yıkılmış vaziyettedir. Hastalıklar hızla yayılmakta, insanlar artık ürün yetiştirememekte ve hayvanlarını koruyamamaktadırlar. Bu durum gıda güvenliğini kötüye götürmekte ve ileri derece yetersiz beslenme sorununun yaşanmasına sebep olmaktadır.

El Şebab yoldan uzak olup orman içlerinde kaldığından, Bakool bölgesindeki Hudur gibi yerlerde insani yardım ve hayvanları için su arayan kırsal ve tarımsal bölgeler için durum gelişme göstermektedir. Ancak, Hudur'u da içine alan güneybatı bölgesinde su fiyatları katlanarak artmıştır. Bölgede yollar El-Şebab tarafından kesilmekte, sağlık hizmetlerine ve içecek suya tam ulaşımın sağlanamaması yardım görevlilerinin kaşılaştıkları en büyük sorun haline gelmektedir.

Qoryooley'de mısır fiyatları bugün beş yıllık ortalamanın yüzde 51 ve Baydhabo'daki sorgum fiyatları da ortalamanın yüzde 88 üzerindedir. Shabeelle nehrinin su seviyesi yılın bu döneminin ortalamalarından yaklaşık yüzde atmış aşağıdadır ve bu durum hayvancılık ve mahsul üretimi için gerekli uya ulaşımı kısıtlamaktadır. Ocak (Ekim-Aralık) hasatının beş yıllık ortalamanın yüzde 60 ila 70 oranında altında kalarak kayda geçen en düşük hasat oranı olması beklenmektedir.

Bu kıtlık; yayılımı, şiddeti, hızla ölümlere yol açması ve geçim alanlarını tahribi yönüyle geçmiş yıllardaki kıtlıklara nazaran daha yıkıcıdır. Kıtlıktan etkilenen topluluklar, kıtlığı Somali dilinde kuşatan doğası olan ve geniş alanda etki gösteren anlamına gelen *Sima* kelimesi ile ifade etmektedirler.

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliğine göre 21 Şubat 2017 itibari ile Somali’de 135.000’den fazla insan kıtlıktan dolayı yerinden olmuştur. İnsanlar ağır geçim güvensizliği sebebiyle yerleşim alanlarını terketmekte,ve köylere, şehirlere ya da şehirlere ulaşan yollara yönelmektedirler. Bugün yaklaşık 1 milyonu çocuk 6.2 milyondan fazla insan ağır stres altında ya da acilen hayat kurtaran desteğe ihtiyaç duymaktadır.

1964’ten beri itibaren Somali’yi sık sık vuran kıtlıkların, sosyal, ekonomik ve siyasi alanlarda ciddi etkileri olmuştur. Kıtlıktan etkilenen bölgelerde kırılabilirlik artmış ve kıtlıklar arası sürelerin kısa olmasından ötürü etkilenen toplulukların hasarı onarabilecekleri çok kısa süreleri olmuştur. Bu periyodik kıtlıklar, uç düzeyde gıda güvensizliği, sağlık hizmetleri zafiyeti, güvenli içme suyuna ulaşımından ve sağlık önlemlerinden mahrum kalma gibi sonuçlar doğurmuştur. Bu durum insan ve besi hayvanlarının ölümleri, tarla ve otlak alanların zarar görmesi ile sonuçlanmış bunlar da insanların yerlerinden olmalarına, endemik hastalıklara, köyden kente göçlere, kent fakirliğine ve çocuk ölüm oranlarının yükselmesine yol açmıştır.

The Heritage Institute for Policy Studies (HIPS) araştırmacıları Somaliland, Puntland ve güney batıda kıtlıktan etkilenmiş bölgelere giderek kıtlığın bu toplulukların geçimleri üzerindeki etkilerini incelemiştir. Bu makale, Somali’deki kıtlığı kavramsallaştırmayı, kıtlığın şiddetini ve boyutlarını tanımlamayı, kıtlığın temel nedenlerini ve diğer etken faktörleri açıklamayı hedeflemektedir. Makale aynı zamanda güncel insani müdahaleleri incelemekte, çıkarımlar ortaya koymakta ve bir takım siyasa tavsiyelerinde bulunmaktadır.

NEDENLER VE ETKENLER

Üst üste yetersiz yağış geçen iki mevsimin sebep olduğu su ve otlak kıtlığı kırsal topluluklar için hayati önem arz eden besi hayvanlarının yaygın olarak ölümüne yol açmıştır. Aynı zamanda Shabeelle nehrindeki su miktarı da mahsul üretimi için yetersiz kalmaktadır. Su seviyelerinin tarlaların sulanmasına yetmeyecek kadar düşmesi tarımsal toplulukların üretimini ciddi şekilde etkilemiştir.

Kıtlığa ilişkin sorunların yaygınlaşmasındaki diğer bir temel etken de ulusal ve yerel çapta işleyen kurumların olmamasıdır. Orman Bakanlığı, hayvancılık bakanlığı, imar ve iskân bakanlığı, sağlık ve sosyal hizmetler bakanlığı, su ve maden kaynakları bakanlığı olması gerektiği şekilde çalışmamaktadır. Gıda güvensizliği, salgın hastalıklar, su kıtlıkları ve altyapı eksiklikleri gibi güncel sorunlara değinmek normal şartlarda bu bakanlıkların yükümlülüğündedir. Bu nedenle- bakanlıklar düzgün çalışmadıkça- ülkenin sel, kıtlık ve gıda güvensizliği gibi kronik hassasiyetlerine karşı pratik acil durum planları ortaya koyabilmesi imkansız hale gelmektedir.

Uluslararası bağış camiası, uzun süreli afetin zararlarını azaltmaya yönelik toplumsal mukavemet için gerekli olan; farklı geçim kaynaklarının oluşturulmasını destekleme, evrensel bilinç oluşturma, afet riskine dair farkındalık kampanyaları düzenleme veya yerel topluluklara tekrar eden meteorolojik bir afetin üstesinden gelme becerilerini kazandırma gibi sürdürülebilirlik programlarını yeterince uygulamaya geçirmemiştir. Bu durumun da Somali'de tekerrür eden kıtlıklarda payı vardır.

Kıtlıktan etkilenen bölgelerde en büyük eksiklik olarak sürekli karşılaşılan durum bu tekrar eden insani kriz karşısında yerel, ulus altı, ulusal ve uluslararası çabaları senkronize edebilecek sistematik bir insani müdahale planının olmayışıdır. Ulusal ya da yerel çapta uluslararası yardım işlemlerine rehberlik edecek uygulanabilir bir kıtlıkla mücadele stratejisi bulunmamakta. Sonuç olarak, bağışçılar duruma çok geç ve ihtiyatlı bir şekilde duruma müdahale etmişlerdir. Bu da insani müdahalenin çok yavaş ve yetersiz olmasına sebep olmuştur.

Somali son sekiz aydır seçim süreci içerisinde. Seçimle başa gelen lider kadro henüz şiddetlenen kıtlıkla mücadele adına bir strateji yahut görüş ortaya koymuş değildir. Ne ulusal hükümet ne de yerel yönetimler uzun ya da kısa vadede şu anda yaşanmakta olan ulusal afetle baş edebilecek yahut bu afetin etkilerini azaltacak kapasiteye sahip değillerdir.

Geciken müdahaleler sebebiyle Somalililer ülke çapında ciddi yiyecek ve su kıtlıkları, acil sağlık hizmetlerinden mahrumiyet, yer değiştirme ve diğer güvenlik sorunlarına maruz kalmıştır. Birçoğunun afetlerle baş etme kapasitesi tükenmiş durumdadır. Ülkenin bazı bölgelerindeki topluluklar da tekerrür eden doğal afetlerin - 2015'te merkez ve güney bölgelerle görülen şiddetli yağmurların sebep olduğu selin hemen ardından şimdilerde kuraklaşan Shabeelle nehrinin 2016'da taşması ile yeniden yaşanan sel felaketi ve şimdiki kuraklık gibi - zararlarını gidermek için çabalamaktadırlar.

İnsani krizde rol oynayan diğer etkenler de; odun kömürü kullanımı ve çölleşmeye yol açan aşırı otlatmadan kaynaklı olarak ormanların yok edilmesi ve gruplar arası dinmeyen çatışmaların olmasıdır. El Şebabın güçlü olduğu bölgelerde yiyecek yardımında çok ciddi boyutlarda bir düşüşün yaşanması bunun başlıca örneklerinden biridir ve isyancıların halen merkez güneydeki pek çok bölgeyi kontrolü altında tutuyor olması, kıtlık mağduru toplulukların içlerinde buldukları zor durumu daha da kötüleştirmektedir. El Şebab'ın barış ve güvenliğe bu denli tesirli bir tehdit oluşturması ulusal hükümetin güvenlik, hukuk ve düzeni sağlamak gibi en temel görevlerini yerine getirmekte yetersiz kaldığını net bir şekilde tekrar hatırlatmaktadır.

MÜDAHALELER

Uluslararası bağış topluluğunun müdahalesi, en gerekli olduğu yerlerde-gerilen ve hassaslaşan tarım ve hayvancılık sektörleri gibi- durumu hafifletmeye yönelik somut bir stratejiler ortaya koyma açısından çok yavaş kalmıştır. Şu doğru ki; yaklaşan sorunlara dair 2016'nın başından beri aylık uyarı bildirimleri vardı. Fakat çiftçilere ve kırsal topluluklara yaklaşan gıda güvensizliği ile başa çıkabilmeleri ve problem yatıştırılmaları için gereken bağış toplanmadı. Bu kıtlık, Birleşmiş Milletlerin halen 2011'deki yıkıcı kıtlığı önleyememenin şaşkınlığı içinde olduğu bir zamanda, aniden geldi.

UNICEF ve Dünya Gıda Programı 2016'nın başında kuzey Somali'de bulunan şiddetli kuraklıktan ve ağır zor şartlarından (güneyli salınım) muzdarip olan topluluklara yardım götürmeye başladı. 11 Dünya Gıda Örgütü kuzey ve merkez güney Somali'de kıtlık mağduru çaresiz halkın süregelen yiyecek ve gıda kıtlığı sorunlarını yaklaşık altı ay içerisinde; acil bağış desteği, aynı yardımlar ve nakit havale yoluyla çözmeyi planladıklarını dile getirdi. Ek olarak, Dünya Gıda Örgütünün Birleşmiş Milletler havadan yardım desteğini yöneterek, hayat kurtarıcı yardımlarını hızlı teslim edilmesini ve Somali'deki yardım görevlilerinin hareket kabiliyetine destek olmayı hedeflemektedir.

Müslüman ve Arap dünyası da kuraklıktan etkilenmiş topluluklara yardımlarda bulunmuştur. Kral Selman Yardım ve İnsani İşler Merkezi, İslam İşbirliği Teşkilatı ile kıtlıktan etkilenen 18.000 kişiye 30.000 gıda kolisi dağıtmıştır. Türkiye 700.000 ton insani yardım bağışında bulunmuştur. 13. 2017'nin başında birleşik Arap Emirlikleri Soamliland'in genelinde, örneğin Sool ve Sanaag gibi bölgeleri, görülen su kıtlıklarını hafifletmek adına 20 sondaj kuyusu inşasını tamamlamıştır.

Öteki uluslararası toplumlar ise yardım sözünde bulunmuştur. İngiltere Birleşik Krallığı Dünya Gıda Programı (WFP), UNICEF ve Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü(FAO) kanalıyla kıtlık için hâlihazırda 12.5 milyon ABD doları kadar bağışta bulunmuştur.

22 Şubat 2017'de İngiltere Birleşik Krallık Uluslararası Kalkınma Departmanı (DfID)125 milyon ABD dolarını daha Somali'ye acil yardım için göndereceğini duyurmuştur. Katar Kalkınma Fonu çeşitli sağlık projelerini üstlenme ve yerel hastanelerini destekleme, gıda kolisi dağıtımına ve artezyen kuyuları açma ve/veya artezyen kuyularının bakımını destekleme sözü vermiştir. Kanada hükümeti de Somali'ye 21 milyon Kanada doları tahsis etmiştir.

MİLLİ GAYRETLER

Ulusal düzeyde, Federal hükümet Ulusal Kıtlıkla mücadele komitesi kurmuş ve uluslararası toplumu, ülke içinde ve dışında yaşayan Somali vatandaşlarını krizle mücadeleye destek olmaya çağırmıştır. Komitenin sorumlulukları arasında farkındalığı artırma kampanyaları düzenlemek, acil yardım toplamak ve yerel kıtlık komiteleriyle koordinasyonu sağlamak yer almaktaydı. İş dünyası, ilgili bakanlar, diaspora ve uluslararası toplum; sürekli artan kıtlık mağdurlarının ihtiyaçlarının giderilmesi için komitenin kaynaklarının seferber edilmesi ve fon toplanması amacıyla iletişimde olduğu ana aktörlerin başında yer almaktaydı. Komitenin sadece 2 milyon US Doları toplayabilmiş olması, hükümetin ve görevlendirdiği ana kurumun daha önce görülmemiş büyüklükte bir ulusal felaketle mücadele etmedeki sınırlı kapasitesini göstermektedir. Devletin tepkisindeki bu genel zayıflık, odağı ve kaynakları kuraklıktan alıkoyan zayıf devlet araçları ve uzun süren seçim sürecinden kaynaklanmaktadır.

Somali toplumundaki farklı gruplarda kıtlıkla mücadele etmek için organize oldular. Resmi olmayan, yerel düzeydeki kıtlık komiteleri fon toplamak için sosyal ve genel medya kuruluşlarını kullanan dini liderlerin başkanlığında kuruldu.

Toplanan fonun miktarını tam olarak belirlemek her ne kadar mümkün olmasa da, resmi olmayan kıtlık komiteleri yerel halktan ve diasporadan hatırı sayılır bir miktar toplayabilmiştir. Geleneksel ve dini sebeplerden ötürü birçok Somalili yardımsever gizli olarak bağış yapmayı tercih etmektedir. Öte yandan, yüksek miktardaki yardımlardan ikisi ana telekom şirketleri- Hormuud ve Telesom- tarafından yapılmıştır. Hormuud 800,000 US \$, Telesom ise 500,000 US \$ bağışta bulunmuştur. Başka bir şirket 10,000 US \$ bağışlamış ancak özellikle başkent Mogadişuda olan diğer şirketler önceki krizde olduğu kadar bu krizde cömert davranmamıştır. Daha önceki kriz dönemlerinde lider rolü almış olan iş dünyasının bu kriz dönemindeki eksik katılımının nedenlerini anlamak ve bu durumu hızlı bir şekilde düzeltmek için ilave çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Sivil toplum, sosyal medya aktivistleri ve Somali diasporası kuraklıkla mücadele büyük rol oynamış ve 2011 yaşanan kıtlığı tekrar yaşamamak için uluslararası alanda harekete geçmiştir. Somali'nin en dikkat çekici sosyal medya kampanyaları arasında Mart 2017 itibarıyla yaklaşık 59.000 ABD doları toplanmış olan yerel Somalili genç eylemcilerin liderliğindeki Caawi Walaal bulunuyor.¹ Daryeel Bulsho da çok sayıda bölgede para topladı, yiyecek ve su dağıttı.² Somali Kanada Yardım Gücü, 100,000 ABD Doları'na yakın bağışı ulusal komiteye gönderdi ve 1 milyon ABD doları daha toplamayı hedefliyor. Bununla beraber, Kanada hükümetine de katkıda bulunması için lobi yaptı.³

Diğer uluslararası girişimler, örneğin dünya çapında ünlülerin oluşturduğu Love Army yalnızca birkaç gün içinde 2 milyon US \$ bulan bir yardım toplamıştır. Bu grup aynı zamanda Türk Hava Yolları ile de anlaşarak, onları acil yardım durumları için uçak tedarik etmeye ikna etmiştir. Facebook, Twitter'daki sayısız bireysel çaba, Whatapp ve Viber üzerinden kurulan gayri resmi sosyal bağlantılar ile de tüm bölgelerde kıtlık mağduru topluluklar için ciddi miktarda para toplanmıştır.

Bireylerin ve toplulukların akrabalarına desteği büyük ölçüde kayıt altına alınmamakta ve genellikle eksik raporlanmaktadır. Ancak şu açıktır ki diaspora toplulukları, şehir merkezlerindeki sıradan vatandaşlar, camilerde minberlerden seslenen dini liderler, topluluk organizatörleri, geri dönmüş internet bilen diaspora, medya organları ve bazı iş kuruluşları kriz durumuna aktif ve gözle görülür şekilde etki etmektedirler. Bu tür yardımların ulaştırma sistemleri daha hızlı ve daha çok mağdur toplulukların öncelikli ihtiyaçları hedeflenmiş durumdadır.

¹ CaawiWalaal gönüllüsüyle röportaj, 26 Mart 2017.

² DaryeelBulsho gönüllüsüyle röportaj, Hargeisa, Mart, 2017.

³ Hiiraan Online, Open Letter to the Canadian PM: Urgent Appeal for Famine Prevention in Somalia, 27 February 2017, https://www.hiiraan.com/news4/2017/Feb/140749/urgent_appeal_for_famine_prevention_in_somalia.aspx

Örneğin, Hormuud Vakfı (en büyük telekom / bankacılık / mobil para / havale konglomeri tarafından kurulmuştur) bölgedeki şubeleri aracılığı ile yardım sağlarken bürokrasi, yönetim maliyetleri ve lojistik sorunlarını minimal düzeye indirmektedir.⁴

Farklı diaspora grupları da menşe bölgelerde yardım komiteleri kurmuş ve yardımı doğrudan hedeflenen alıcılara ulaştıracak güvenilir yerel aracılardan para transferi gerçekleştirmişlerdir.

Ancak bugünkü aciliyet boyutları ve kapsamı göz önüne alındığında, süregelen bu yardımlar "okyanusta damla" olarak kalmaya devam etmektedir.

ZORLUKLAR

Bu durumdaki asıl zorluk yalnızca insan ve hayvanların hayatlarını kurtarmak değildir. Kıtlik mağduru toplulukların zarar görmüş yaşam alanlarının onları yer değiştirmekten kurtaracak şekilde onarılması da ciddi sorunlardan biridir. Yardım operasyonlarının uygulanma hızı, çapı ve bölgeleri kapsama kapasitesine ilişkin endişeler artmaktadır.

2011-2012'de ağır zarar gören pek çok yerin halen kendine gelememiş olması özellikle hareket kabiliyetleri sınırlı olan vatandaşlar açısından endişe vericidir.

Diğer acil sorunlar, örneğin yerinden olma, mülteci akınları, erişimin önündeki politik zorluklar, terörle mücadeleden kaynaklanan zorluklar, yasal ve bilindik riskler insani yardım teslimatını karmaşık ve hantal kılmaktadır. Buna ek olarak, sahadan gelen raporlar, etkilenen topluluklar için önceliklendirme ve yardım çalışmalarının çeşitlendirilmesi açısından yardım aktörleri arasındaki işbirliği ve koordinasyon mekanizmalarının zayıf olduğunu göstermektedir.

---

⁴ Hormuud Vakfı çalışanıyla röportaj, Mogadishu, 17 Mart 2017

Ulusal Kuraklık Müdahale Komitesinin çabalarına rağmen, bölgede hükümetin liderliğinde güçlü ulusal bir kampanya henüz mevcut değildir. Federal Hükümetten, bölgelerden ve kıdemli kimseleri de barındıran sivil toplumdan üyelerin oluşturduğu bu gönüllü komite duyarlılık yaratmış ancak bugüne dek yalnızca 2 milyon dolar toplamıştır. Birleşmiş Milletler 885 milyon US \$ doları için başvurmuş, 300 milyon US \$ civarında bir para toplamıştır. Ancak bu yardımların çoğu henüz dağıtılmamıştır.

Kuraklığın uzun süren bir seçim dönemine denk gelmiş olması hayati önem arz eden hükümet önderliği, yönlendirmesi ve etkinliğini ve ayrıca hükümet kaynaklarının harekete geçirilmesini geciktirmiştir.

2011 yılında kıtlığa müdahalede gözlemlenen yolsuzluk, yönetim zafiyeti ve yardım dağıtımı gibi sorunlar, 2017 yılında da tekrar görülebilir. Kuraklığın tahrip ettiği bazı bölgelerde yardımların çalınması ya da yardımları zimmete geçirme girişimleri gibi hadiseler rapor edilmiştir. Özellikle kuraklığın şiddeti arttığı ve yardım kuruluşları sahadaki dağıtımlarını çoğalttıklarında aynı zamanda birbirleriyle koordinasyonlarını artırmaları ve yardımların hedeflenen kitleye ulaşması gereken dönemlerde yardım kuruluşları birbirleriyle koordinasyonu geliştirmeli ve ihtiyacı doğru şekilde öncelirmede gereken adımları atmalıdırlar.

Yeni Amerikan yönetimi dünya genelinde yaptığı insani yardımı yüzde otuz kısacağını duyurdu. Amerika'nın Dünya Gıda Programı'na yaptığı insani yardımından en çok faydalanan ülke Somali olduğundan bu durumun BM'nin Somali gibi kuraklığa yatkın bölgeler için yaptığı insani müdahale planları adına ciddi sonuçlar doğuracağı açıktır. Aynı şekilde, Al-Shabaab'ın önemli bölgeleri kontrol etmesi, yardıma ihtiyacı olan topluluklara yardım malzemeleri ulaştırmanın önünde büyük bir engel olarak durmaktadır. Söylenene göre, yardım kuruluşları El-Şebab'ın kontrolü altındaki bölgelerdeki kuraklık mağdurlarına acil tıbbi yardım ulaştıramadıkları için ciddi sayıda insan, çok sayıda kadın ve çocuk, hayatlarını kaybetmektedir.

SONUC

Bugünlerdeki Somali'de yaşanan sarsıcı kuraklığın sebebi yağış miktarının düşüklüğü olarak görülse de Somali'deki problem uzun vadede stratejik çözümler gerektiren daha karmaşık zorlukların sonucudur. Dahası, Somali'de etkili devlet kurumlarının olmayışı ülke çapında kırsal ve tarımsal alanlardaki topluluklara temel hizmet götürmeyi zorlaştırmakta ve bu durum tekerrür eden kıtlıkların şiddetini artırmaktadır. Diğer zorluklar ise arasında ise yerel kaynakların kısıtlılığı kadar ve Somalililerden (hükümet ve vatandaşlar) ve uluslararası yardım aktörlerinden gelen uluslararası yardım çabalarındaki gecikmeler bulunmaktadır. El-Şebab ve Somali Federal Hükümeti arasındaki uzun süren savaşlar ve ülkenin birçok yerinde görülen yerel çatışmalar ihtiyaç duyulan hızlı müdahaleyi kısıtlamaktadır.

Ormanların yok edilmesi ve çölleşme gibi çevresel bozulmalar da tahribatın boyutlarını ciddi manada etkilemektedir. Zorluklarla mücadele etme ve onları yatıştırma stratejilerinin olmayışının yanı sıra, toplulukların, hükümetlerin ve uluslararası toplumun ortaya hızlı ve etkili müdahale yöntemleri koyamamaları ölümcül yeni bir kıtlık endişesini yaklaşan bir ihtimal haline getirmektedir.

6.2 milyonun üzerinde insan acil yardıma muhtaç durumdadır. Ulusal Kıtlıkla Mücadele Komitesi'nin yanı sıra vatandaşların girişim çabaları da farkındalık kampanyaları ve seferberlik faaliyetleri açısından olumlu olmakla beraber yeterli değildir. Bu yazının yazıldığı günler itibari ile BM Somali için başvuru fonunun yüzde 41'ini almıştır ve bölgedeki durum hala aylar önceki vahametini sürdürmektedir. Yağış mevsiminin verimsiz geçmesi, 2011'deki kıtlığın tekrarlanmasının kuvvetli bir ihtimal olduğu anlamına gelmektedir. Böyle bir durumun gerçekleşmesi halinde yalnızca çok büyük ölçekli bir insani yardım operasyonu bir felaketi önleyebilecektir. Ne Somalililer- hükümet ya da vatandaşlar- ne de uluslararası insani aktörler, bu şekilde büyük ölçekli bir koruma sorumluluğunu yerine getirebilmeye hazır ve donanımlı vaziyettedir.

SİYASİ DEĞERLENDİRMELER

Acil hayat kurtarıcı yardımlara ihtiyaç duyan Somalililerin birçoğu yardım almamıştır ve bu durumun çözülmesi için bir an önce harekete geçilmesi gerekmektedir. Gecikmiş müdahaleler 2011'deki kıtlıkta çeyrek milyon insanın hayatını kaybetmesine sebep olmuştur. Somali'ye uluslararası yardım kampanyalarının ve toplanmasının birçoğunu gerçekleştirmiş olan BM kuruluşları ve programları şimdiye dek topladıkları fonları ülke çapında hiçbir gecikme olmaksızın dağıtmalıdır. İçerilerde kalan ulaşılması zor bölgelere özel ilgi gösterilmelidir. Medyanın ve ulusal yönetimin odağından uzak olan Somali- Etiyopya arası uzun sınırlardaki alanlar da unutulmamalıdır. Bu noktada Ulusal Kıtlık Komitesi ve onun bölgesel muadilleri ile koordinasyon ve işbirliği elzemdir.

Somali'deki çevresel zorlukların sürekli olarak insani krize dönüşmesinin temel sebebi, toplulukların buna direnç gösterme kapasitesinden mahrum olmaları ve hükümetlerin zorluğu hafifletici mekanizmalar ortaya koyamamasıdır. Kısa vadede, etkilenen kırsal toplulukların yaşam alanlarının onarımı acilen takip edilmelidir. Uzun vadede tarımsal ve kırsal topluluklar için, yerel altyapıya ve bilinçli dirence ilişkin sürdürülebilir projeler uygulanmalıdır.

Kuraklığın kontrol edilebilmesinin ve kıtlığın önlenmesinin tek tolu Somali'de barışın ve işleyen, sorumlu devlet kurumlarının sağlanması ile mümkün olabilir. El- Şebab'ın 10 yıllık ayaklanması ve ürettiği istikrarsızlık yaşam alanlarında tekerrür eden kıtlığı büyütüştür. Çatışmanın devam etmesi büyük ihtimalle toplumun en savunmasız bireylerinin çektikleri acının devamına sebep olacağından, bir an önce El Şebab ve hükümet anlaşma masasına oturmalıdır. Etkili ve güvenilir kurumların inşa edilememesi- ulusal ve yerel çapta- zorluklarla başa çıkma ve onları hafifletme çabalarına, keza ihtiyaç duyulan uluslararası işbirliği ve kapasitenin kullanılmasına engel olmaktadır.

İnsani işler ve afet yönetimi bakanlığının kurulması gerekli ve zamanında bir karar olmuştur. Ancak, bu bakanlığın işleyen bir kurum haline getirilmesi gerekmektedir. Somali'yi batık devlet yapan durum işlemeyen ve kaynaktan yoksun kurumların kurulması olmuştur. Şu an

özel sektör ve uluslararası yardım kuruluşları koruma sorumluluğunu yetersiz de olsa omuzlamaktadırlar. Bu aktörler koruma sorumluluğunun artık, aslında vatandaşlara hizmet götürmeyen, başka bir kuruma geçtiğini öngörebilirler. Bu bakanlığı kurmak ve onu etkin faaliyete geçirememek “zarar vermeme” prensibine aykırıdır.

İş dünyasının yardım çabalarındaki dikkat çeken alışılmadık eksikliği gözlemlenmektedir. Bu grup harekete geçmelidir. Diaspora vatandaşları, sosyal medya kullanıcıları ve sivil toplum aktörleri takdire şayan bir farkındalık kampanyası yürütmektedir. Aynı zamanda gösterişsiz yardım işleri yapmaktadırlar ve bu çabaları katlamalıdır.

Ulusal bir gıda güvenliği politikası geliştirmek bir zorunluluktur. Aynı zamanda, ilerisi için gıda saklama ve toplumsal yaşam alanlarını çeşitlendirme gibi yerel başa çıkma mekanizmalarının geliştirilmesi de hayatidir. Tarımsal ve Kırsal toplulukların bu insanların sebep oldukları afetleri def edebilmeleri için çevre bilinci ve afet riski farkındalığı oluşturacak aralıksız kampanyaların olması gerekmektedir.

Ulusal hükümet ve yerel yönetimler de uzun vadeli müdahale stratejilerini koordine etmelidirler. En yakın zamanda dikkat edilmesi gereken diğer yatırımlar alanları arasında bulunanlar şunlardır; stratejik yerlerdeki su depolama tesisleri, yol inşaatı ve diğer altyapı sistemleri.